

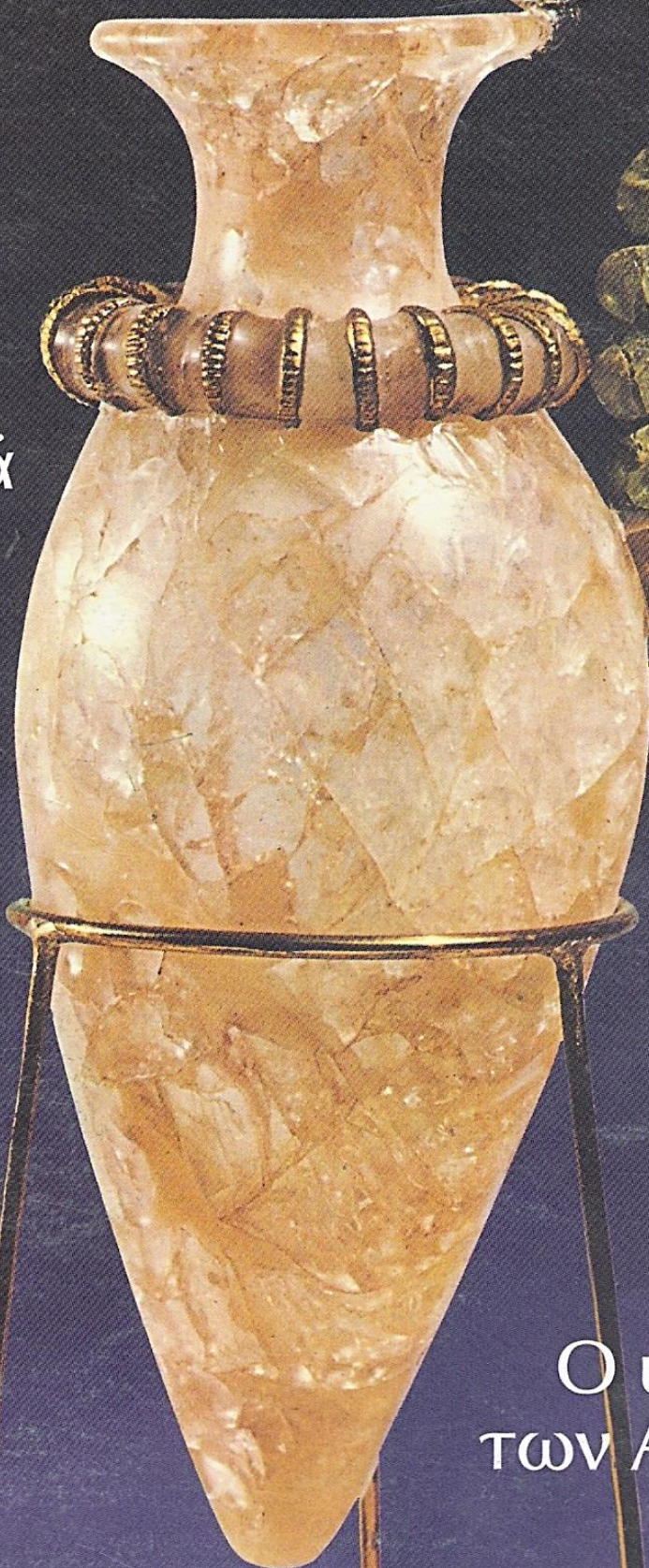
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΜΙΛΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΦΕΛΤΗΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2004

Κυκλαδικά
ειδώλια

Ο υπολογιστής
των Αντικυθήρων

Στη σύγχρονη εποχή στην οποία αναπτύσσονται συνεχώς νέες θεωρίες και εξετάζονται παλιές από άλλη σκοπιά, έχει επιχειρηθεί μια νέα προσέγγιση του παγανισμού και συγκεκριμένα του θέματος της μαγείας, ενώ παράλληλα είμαστε μάρτυρες της αναβίωσης της Wicca και του παγανισμού γενικά.

της Μαρίας Κτωρή,
ΙΣΑ 3ο

Wicca

Η Wicca είναι μια θρησκεία βασισμένη στις αρχαίες, βόρειες ευρωπαϊκές ειδωλολατρικές πεποιθήσεις και σχετίζεται έντονα με τη Μαγεία. Πρόκειται σύμφωνα με αρκετούς μελετητές αλλά και οπαδούς της για την αρχαιότερη θρησκεία του κόσμου, στοιχεία της οποίας έχουν περάσει στα θρησκευτικά συστήματα της λεκάνης της Μεσογείου και ανάγονται στη λατρεία της θεάς της γονιμότητας της Παλαιολιθικής και Νεολιθικής εποχής.

Η λατρεία μιας θεάς γονιμότητας (the Goddess) και του συζύγου της του κερασφόρου θεού (the God), έλκει τις καταβολές της από πολύ παλιά στις βορειοευρωπαϊκές φυλές, κι ιδιαίτερα στους Κέλτες. Αν και ξέρουμε τραγικά λίγα για τις πραγματικές θρησκευτικές εκφράσεις των αρχαίων Κελτών, μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα από τα στοιχεία που μας σώζονται σε μεσαιωνικά κείμενα, όπως είναι το βιβλίο του Ντυν Κάου και το *Μαμπινόγκιον*. Κάποιοι κέλτικοι μύθοι που να εντοπίζονται και στη Wicca υπάρχουν, αλλά πολύ λίγα αρχαιολογικά, φιλολογικά κι ιστορικά στοιχεία για να στηριχθούν σε γερές βάσεις οι διάφορες θεωρίες. Δεν υπάρχει κανένα γραπτό αρχείο των πραγματικών μορφών λατρείας των Κελτών, και οι απολογισμοί του πολιτισμού και των πεποιθήσεών τους που γράφονται από τους συγχρόνους τους είναι συχνά ιδιαίτερα προκατειλημμένοι και αμφισβητήσιμης ιστορικής αξίας.

Αν και η θρησκεία είναι μια σύγχρονη δημιουργία, μερικές από τις πηγές της προηγούνται χρονικά της χριστιανικής εποχής μέχρι πολλούς αιώνες. Οι περισσότεροι Wiccans δεν θεωρούν ότι η θρησκεία τους είναι άμεση, συνεχής μια εξέλιξη αυτής της προηγούμενης θρησκείας αλλά την θεωρούν ως σύγχρονη αναδημιουργία, κάτι που οφείλεται κυρίως στο νεοπαγανιστικό κύμα που ξεκίνησε από τις αρχές του 20ου αιώνα.

Πολλοί μελετητές είναι ιδιαίτερα επικριτικοί με τα πρόσφατα βιβλία Νεοπαγανισμού που βασικά να είναι κατά ένα μεγάλο μέρος πλασματικοί απολογισμοί της ιστορίας της Wicca (όπου παρουσιάζεται ως ιρλανδική ειδωλολατρική παράδοση), Faery Wicca (όπου παρουσιάζεται ως αρχαία παράδοση) και τα εικοσιένα μαθήματα του Merlyn (όπου παρουσιάζεται ένας κάπως ρατσιστικός και φυλετικός απολογισμός Δρυϊδισμού).

Τι είναι όμως πραγματικά η Wicca και ποια η σχέση της με τη Μαγεία εν γένει; Όλοι γνωρίζουν ως ένα βαθμό κάποια πράγματα σχετικά με τις μυστικιστικές θρησκείες, τη μαγεία, το σατανισμό και τις σκοτεινές τέχνες όπως το voodoo. Σήμερα, το να έχει κάποιος διαφορετικά πιστεύω από το κοινωνικό σύνολο δεν είναι κάτι το περίεργο ή το αξιοκατάκριτο. Η διαφορετική θεοσοφική θεώρηση των πραγμάτων όμως κατά τον Μεσαίωνα οδήγησε στην παρερμηνείωση των γεγονότων και στις περίφημες δίκες μαγισσών (witch trials). Πολλά από τα θύματα ήταν αθώοι χριστιανοί, άλλοι ήταν άνθρωποι που πίστευαν σε κάποια παγανιστικά έθιμα ενώ άλλοι ήταν πραγματικά μάγοι (όσοι πιστεύουν στη Wicca ονομάζονται μάγοι, αφού σύμφωνα με τις αντιλήψεις τους η Θεά έχει μεταγγίσει μέσα σε όλους ένα μέρος από τη δύναμή της). Ακριβώς αυτή η παρερμηνείωση των γεγονότων έχει δημιουργήσει μια ολόκληρη φιλολογία γύρω από το θέμα και πολλοί όταν ακούσουν τη λέξη μάγος ή μαγεία φέρνουν στο νου τους το voodoo και το σατανισμό. Η δίωξη των μαγισσών για πολλούς μελετητές ήταν ουσιαστικά δίωξη μαιών και θεραπευτών που χρεώθηκαν με την άσκηση της μαγείας και κήκαν.

Η υστερία που μεταδόθηκε στην Ευρώπη, προκλήθηκε

κυρίως από τη χριστιανική μετακίνηση. Τα πράγματα έφτασαν βαθμιαία στο χειρότερο σημείο ότι, οποιαδήποτε γυναίκα που ήταν κύρια μιας γάτας ήταν πιθανόν να σκοτωθεί, αφού οι άνθρωποι είχαν παρερμηνεύσει ότι οποιαδήποτε γυναίκα που είχε μια γάτα θα ήταν μάγισσα γιατί η γάτα έφερε ένα κακό πνεύμα που πιθανόν να χρησιμοποιείτο για την επαφή με το διάβολο και το κακό. Σχεδόν 80% των ανθρώπων που σκοτώθηκαν ήταν γυναίκες γιατί σύμφωνα με τις μεσαιωνικές αντιλήψεις οι γυναίκες ήταν επιρρεπέστερες στο κακό και μόνο αυτές θα μπορούσαν να παρασύρουν έναν άντρα σε καταδικαστέες πράξεις. Η όλη διαδικασία συνεχίστηκε μέχρι τον 18ο αιώνα, οπότε όλοι οι νόμοι ενάντια στην εξάσκηση μαγείας άρχισαν να γίνονται ελαστικότεροι. Μέχρι τότε όμως πολλοί άνθρωποι είχαν πεθάνει άδικα, εξαιτίας της παρερμηνείωσης των γεγονότων πολύ λίγοι από τους ανθρώπους που σκοτώθηκαν ήταν πραγματικά μάγισσες. Αξιοσημείωτο είναι τ' ότι ακόμα και μετά από όλη αυτή τη μανία, η ειδωλολατρική μετακίνηση επέζησε αν και είχε δεχθεί έναν πολύ μεγάλο κύτπημα.

Το υπόβαθρο της Wicca ή αλλιώς Old Religion, είναι όπως προαναφέρθηκε η παγανιστική παράδοση των βόρειων λαών. Η μαγεία είναι πάντα μια θρησκεία φύσης βασισμένη στην πνευματική λατρεία, το magick (η διαφορά από το magic εστιάζεται στ' ότι το δεύτερο αφορά τη μαγεία των ψευδαισθήσεων και του πνεύματος, σ' αντίθεση με το πρώτο που σχετίζεται με τον μάγο και τη σχέση του με τη φύση). Ένα από τα κύρια σημεία εστίασης στη Wicca είναι η Θεά. Πολλοί Wiccans θεωρούν ότι η γη δημιουργήθηκε από το σώμα και την ψυχή της. Άλλο ένα στοιχείο είναι οι αρσενικές και θηλυκές πτυχές που εντοπίζονται στο ζεύγος Θεάς – Θεού αλλά και στις κατώτερες οντότητες που υπάρχουν στη Θρησκεία.

Ποια ήταν η μορφή των τελετών δεν μπορούμε να πούμε με ακρίβεια. Οι σύγχρονοι Wiccans χωρίζονται σε τρία βασικά παρακλάδια – παραδόσεις που σχετίζονται βέβαια με τους σύγχρονους μεγάλους μάγους. Βάσει των σωζόμενων κειμένων και των παραδόσεων που πέρασαν από γενιά σε γενιά, οι τελετές της Wicca βασίζονται στη συμμετοχή και στη συνεργασία όλων των μελών της συναξης που ονομάζεται coven. Ένα coven αποτελείται από ένα αριθμό μαγισσών, στα πλαίσια του οποίου πραγματοποιούνται τακτικές συνάξεις, τα λεγόμενα Esbats. Στη συναξη γίνεται συνήθως μελέτη της ιστορίας της Wicca, εξάσκηση στην κατασκευή φίλτρων (potions), δημιουργία κι επίκληση Ξορκιών (spell crafting) και το σημαντικότερο απ' όλα βεβαίως, η επίκληση στη Θεά και η συλλογή δύναμης από αυτή για να μπορέσουν οι μάγοι κι οι μάγισσες να κάνουν αποτελεσματικά τις εργασίες τους.

Στην κατασκευή φίλτρων, και τότε και σήμερα, οι μάγισσες θα χρησιμοποιούσαν τη φυσική ιατρική και τα χορτάρια, τα εκχυλίσματα φυτών και πολλά άλλα φυσικά πράγματα ανάλογα με την εποχή του χρόνου που φύτευαν. Οι περισσότερες από τις μάγισσες χρησιμοποίησαν εγκαίρως τις μεθόδους τους για τη θεραπεία και τη βοήθεια τους με την προστασία και τα σπίτια τους. Πολλές μάγισσες σε όλο τον κόσμο έχουν λατρεύει το πνεύμα της Θεάς στις αρχαίων τοποθεσίες δύναμης (power sinks) που συνήθως λειτουργούσαν απόμερα.

Αναφορικά με το διάβολο, αυτό είναι κάτι που δημιουργήθηκε από τους Χριστιανούς σύμφωνα με τη Wicca, και δεν τον αποδέχεται. Είναι μια παρερμηνεία τ' ότι η Wicca τον λατρεύει με οποιαδήποτε μορφή ή

τον αποδέχεται, αφού δεν έχει καμία θέση στη Wicca. Η έννοια του ουρανού και της κόλασης είναι επίσης μια χριστιανική πεποίθηση. Αντ' αυτού, οι μάγισσες πιστεύουν σ' ένα μέρος όπου πηγαίνει μια ψυχή μέχρι την επόμενη μετεμψύχωση. Επιπλέον, αν και μια μάγισσα είναι γενετική, δηλ. πρέπει να γεννηθεί από μάγους γονείς, η σημασία που παίρνει αυτό μετά από πολλές μετεμψυχώσεις είναι μικρότερη αφού μια μάγισσα είναι πάντοτε μάγισσα. Βέβαια η ουσία της Wicca δεν είναι η αποδοχή των γενετικών μάγων και μαγισσών αλλά αυτών που κατανοούν πραγματικά τη θρησκεία αυτή και κυρίως που πιστεύουν σ' αυτή ειλικρινά.

Όλοι οι παγανιστές γενικά κι όχι μόνο οι Wiccans, γιορτάζουν τις οκτώ γιορτές του παγανισμού (Great Sabbats), που είναι το Samhain, Yule ή Yuletide, το Imbolc ή Candlemas, το Ostara, το Litha, το Beltane, το Lammas ή Lughnassad και το Mabon.

Το Samhain, συνήθως γνωστό ως Halloween, είναι ο χρόνος για να κοιτάξει κάποιος στο μέλλον και για να αποτιμήσει φόρο τιμής στους προγόνους και άλλους αγαπημένους που βρίσκονται στον κόσμο πνευμάτων. Το Yule ή αλλιώς Yuletide, είναι το χειμερινό ηλιοστάσιο, ένα φεστιβάλ της ειρήνης και ένας εορτασμός της αναγέννησης του φεγγαριού όπου τιμάται το νέο ηλιακό παιδί με το κάψιμο ενός δρυίνου κούτσουρου γκι σε μια ιερή πυρκαγιά, η Θεά και ο Θεός. Στην αρχή του Φεβρουαρίου γιορτάζεται το Candlemas, γνωστό στους αρχαίους Κέλτες ως Imbolc και στους σύγχρονους Αμερικανούς ως ημέρα Groundhog, κι εστιάζεται στις πνευματικές παρεμποδισίες καθαρισμού και καθαρίσματος μακριά που προετοιμάζονται για τον ερχομό της άνοιξης και της νέας αύξησης. Στην εαρινή ισημερία, χαιρετίζεται η ανανέωση της άνοιξης και το πρασινοίσιμα της γης, τιμάται η Θεά στη μορφή της τευτονικής θεάς Ostara και το πνεύμα του κουνελιού, ο σύζυγός της. Το Beltane στην αρχή του Μάη είναι ένα φεστιβάλ γονιμότητας κι ευχαρίστησης όπου οι παγανιστές χορεύουν το Maypole για να ευλογήσουν τους κήπους και τα δημιουργικά προγράμματα και πηδούν τη φωτιά Beltane για την καλή τύχη. Στο θερινό ηλιοστάσιο, το Litha, είναι μια σημαντική στιγμή συγκεντρώσεων όταν οι παγανιστές χαιρετούν τους παλαιούς φίλους και συναντούν νέους, χορεύουν γύρω από μια ιερή φωτιά στους μαγικούς ρυθμούς των τυμπάνων. Όταν φθάνει ο Αύγουστος, γιορτάζεται το Lammas, επίσης γνωστός ως Lughnassad. Σε αυτό το φεστιβάλ, τιμάται το καλοκαιριού η ευημερία. Η φθινοπωρινή ισημερία, το Mabon, είναι ο χρόνος της ημέρας των ευχαριστιών για όλες τις συγκομιδές που έχουν συγκεντρωθεί κατά τη διάρκεια του χρόνου. Δίνονται ευχαριστίες για τα τρόφιμα που έλαβαν από τους κήπους και τους αγρούς και για άλλες ευλογίες που έχουν μπει στη ζωή τους. Και με το Samhain που έρχεται ξανά, η ρόδα του έτους συνεχίζει. Εντυπωσιακή είναι και η ιστορία της σύγχρονης Wicca. Υπάρχει γενική συμφωνία ότι έγινε αρχικά μια μαζική κίνηση στην Αγγλία κατά τη διάρκεια του 1950 με την έκδοση των βιβλίων από τον Gerald Gardner κι έχει από τότε επεκταθεί σε μεγάλο ποσοστό στη Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη. Αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες θρησκευτικές μειονότητες στις Ηνωμένες Πολιτείες και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις είναι η 5η μεγαλύτερη οργανωμένη θρησκεία εκεί μετά το χριστιανισμό, το Ισλάμ, τον Ιουδαϊσμό, και τον Ινδουισμό.

Εντούτοις η Wicca είναι ουσιαστικά άγνωστη από το ευρύ κοινό, επειδή σχεδόν όλοι οι Wiccans κρύβουν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και τις πρακτικές τους. Εκείνοι που αποκαλύπτουν την πίστη τους, δίδονται στη

Βόρεια Αμερική και καθίστανται θύματα συχνότερα από τα μέλη οποιασδήποτε άλλης θρησκευτικής ομάδας. Πολλές επιθέσεις, εμπρησμοί κι οικονομικές επιθέσεις αναφέρονται ετήσια ενώ έχουν υπάρξει ακόμη και πυροβολισμοί, ένας δημόσιος μαζικός λιθοβολισμός και λυντσαρίσματα! Οι εκθέσεις που κυκλοφορούν, των συχνά παραπληροφορημένων ανώτερων υπαλλήλων προστασίας παιδιών, αναφέρουν ότι αρπάζουν τα παιδιά από τα σπίτια Wiccans επειδή φοβούνται ότι θα σκοτώνονταν ή θα χρησιμοποιούνταν σε κάποιο σατανικό τελετουργικό. Οι δράστες αυτής της θρησκευτικής έχθρας είναι συνήθως πολύ αφοσιωμένοι αλλά τρομερά παραπληροφορημένοι άνθρωποι. Μόνο στην ανατολική Μασαχουσέτη, στη νότια Καλιφόρνια και σε μερικές πόλεις στη Βόρεια Αμερική νιώθουν οι Wiccans αρκετά ασφαλείς ώστε να δηλώσουν την πίστη τους. Σε άλλες περιοχές, τείνουν να αποφεύγουν τη δίωξη με την διατήρηση της θρησκευτικής τους ταυτότητας μυστικής. Δυστυχώς, αυτή η πολιτική μπορεί να έχει αρνητικά αποτελέσματα καθώς μερικοί άνθρωποι σκέπτονται ότι επειδή οι Wiccans παραμένουν αφανείς, πρέπει να κρύβουν κάτι.

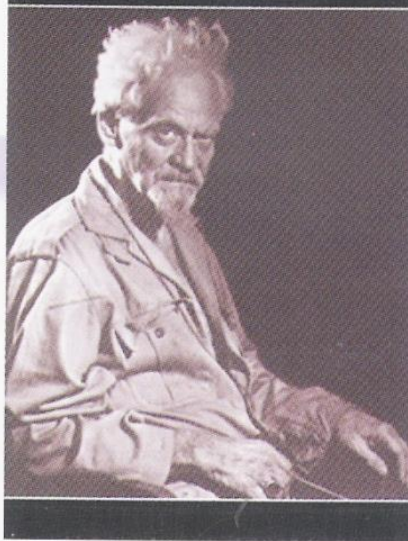
Η ηθική της Wicca είναι βασισμένη σε μια αρχή γνωστή ως **Wiccan Rede**, σύμφωνα με το οποίο ένας οπαδός "κάνει αυτό που δεν θα προκαλέσει οποιοδήποτε κακό". Παράλληλα υπάρχει κι η αντίληψη ότι η ενέργεια κάθε πράξης, καλή ή κακή, επιστρέφει τριπλή σ' αυτόν που την έπραξε. Διακηρύσσεται επίσης η αγάπη κι ο σεβασμός προς τη φύση και την κάθε οντότητα στο σύμπαν. Πρόκειται για μια θρησκεία που σέβεται κάθε ζωντανό οργανισμό, τις δημιουργίες της Θεάς κι έχει παρεξηγηθεί πολύ με το πέρασμα των αιώνων.

Οι πληροφορίες που μπορούμε να πάρουμε σε αρχαιολογικό κι εθνοαρχαιολογικό επίπεδο είναι πολύ σημαντικές για ν' αγνοηθούν. Η μελέτη της σύγχρονης μαγείας και του παγανισμού εν γένει μπορεί να μας δώσει μια μικρή γέυση για το πώς ήταν πιθανόν δομημένες οι παγανιστικές κοινωνίες των λαών της Βόρειας Ευρώπης βάσει των μητριαρχικών στοιχείων της θρησκείας και παράλληλα μπορεί να μας δώσει μερικές εξηγήσεις για τη φύση κάποιων αρχαιολογικών χώρων της εποχής του Χαλκού και του Σιδήρου στις περιοχές αυτές. Πέραν τούτου, τα αρχαιολογικά ευρήματα θα είναι δυνατόν ν' αντιμετωπισθούν από μια νέα σκοπιά και να ενταχθούν καλύτερα στο ερμηνευτικό σύνολο των αναλύσεων που έχουν γίνει τώρα από τους ειδικούς.

Αν προχωρήσουμε λίγο πιο πέρα στον τομέα της δυτικής μεσαιωνικής φιλολογίας, πολλά από τα υπάρχοντα φιλολογικά έργα σχετίζονται κι επηρεάζονται εντονότατα πολλές φορές από τις παγανιστικές παραδόσεις και αντιλήψεις.

Η παράλληλη μελέτη τους με τα ιστορικά και πολιτιστικο-κοινωνικά φαινόμενα που υπήρχαν στις χώρες απ' όπου έλκει τις ρίζες τις η μαγεία, δηλ. την Αγγλία, τη Σκωτία, την Ουαλία και την Ιρλανδία, μπορεί ίσως να φωτίσει λίγο περισσότερο την πραγματική όψη των γεγονότων.

www.geraldgardner.com

Βασική Βιβλιογραφία

- Silver Ravenwolf, Llewellyn's 1999 Magickal Almanac, Llewellyn Publications, 1998.
- Edain McCoy, Witta: An Irish Pagan Tradition, Llewellyn, 1993.
- Kisma Stepanich, Faery Wicca, Llewellyn, 2 vols., 1994-95.
- Douglas Monroe, The 21 Lessons of Merlyn: A Study in Druid Magic and Lore, Llewellyn Publications, 1993.
- Margaret Murray, God of the Witches, Oxford University Press, (Reprinted, 1992)
- Gerald Gardner, Gardner Witchcraft Series, Mercury Publ. (Reprinted, 1999).
- Charles Leland & Mario Pazzaglini, Aradia: Gospel of the Witches, Phoenix Publ., (Expanded edition, 1999).
- Doreen Valiente, An A-B-C on Witchcraft, 1997.